

# A termékenység és a házasságon kívüli szülések trendjei Magyarországon az utóbbi évtizedben nemzetközi összehasonlításban, az Eurostat adatai alapján

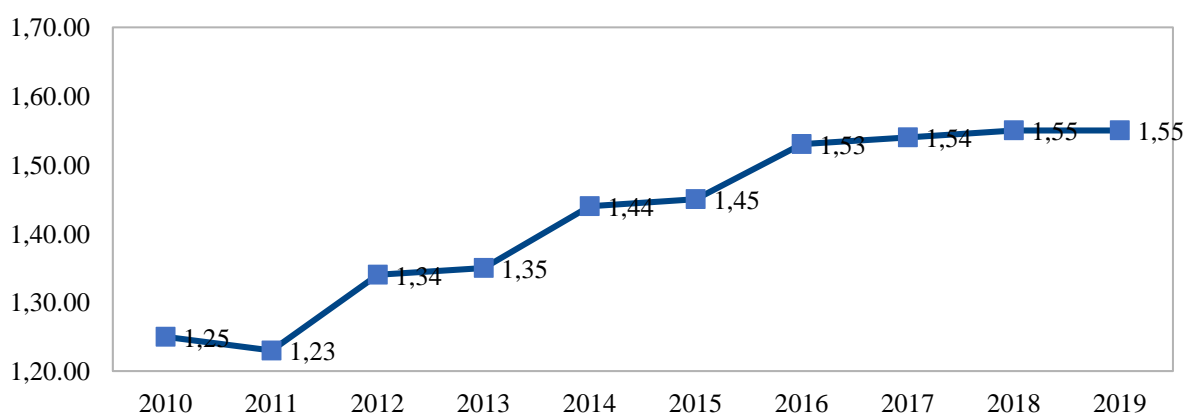
Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

## 1. Magyarország adatai

### 1a Termékenység

2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
1,25	1,23	1,34	1,35	1,44	1,45	1,53	1,54	1,55	1,55

1 táblázat Teljes termékenységi arányszám (TTA) Magyarországon, 2010-2019.



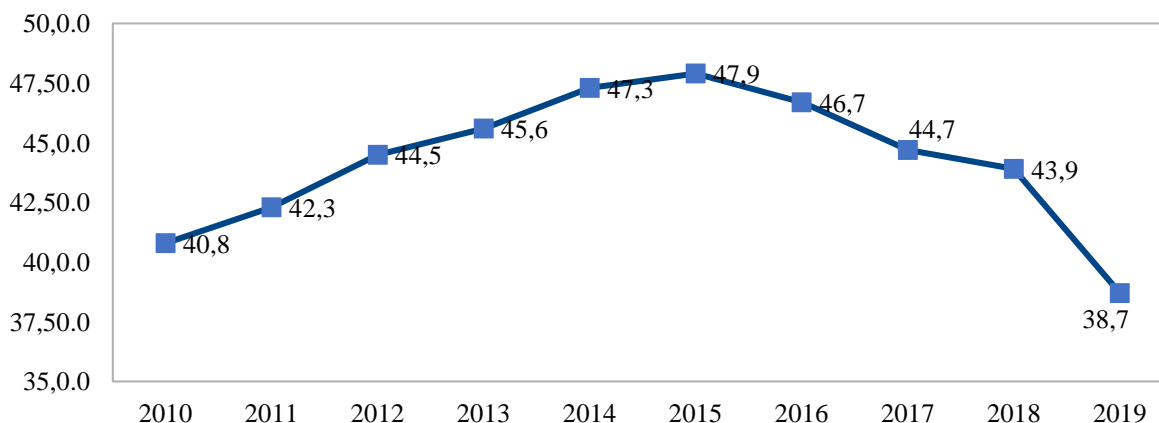
1. grafikon Teljes termékenységi arányszám (TTA) Magyarországon, 2010-2019.

A termékenység szintje igen alacsony volt az évtized elején, részben hosszú hanyatlás eredményeként, amit tovább súlyosbított a gazdasági válság. Három jelentősebb növekedés figyelhető meg az évtized folyamán. Az egyik 2012-ben, amely valószínűleg a családi adókedvezmény bevezetésének tulajdonítható. A 2014-es második növekedés mögött szerepet játszhatott a munkanélküliség meginduló csökkenése mellett a családi adókedvezménynek családi járulékkedvezménnyel való kiegészítése is. A 2016-os harmadik növekedés esetén pedig a munkanélküliség csökkenése és a reálbér növekedése mellett már a családi otthonteremtési kedvezménynek is lehetett pozitív szerepe.

### 1b Házasságon kívüli szülések

2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
40,8	42,3	44,5	45,6	47,3	47,9	46,7	44,7	43,9	38,7

2. táblázat Házasságon kívüli szülések aránya Magyarországon, %



2. grafikon Házasságon kívüli szülések aránya (HKSZA) Magyarországon, %

A házasságon kívüli szülések aránya Magyarországon viszonylag magas volt 2010-ben és az évtized közepéig növekedett – nemzetközi trend részeként – az évtized második felében viszont megfordult az addigi trend, és gyorsulva csökkent. Ennek az utóbbi fordulatnak bizonyos fokig oka lehet a gazdasági válság elmúlásával a munkanélküliség csökkenése, ami hozzájárulhatott az első házasságkötések arányszáma növekedéséhez. Emellett Magyarországra specifikusan jellemző volt az a családpolitika, amely a fiatal, gyermekvállalást tervező párok anyagi helyzetét erőteljesen javítva a gyermekvállalás mellett házasságkötésre is bátoríthatott sokakat. A házasságon kívüli szülések csökkenő aránya pedig együtt járt a házasságkötések arányszámának öröndetes, igen erőteljes emelkedésével.

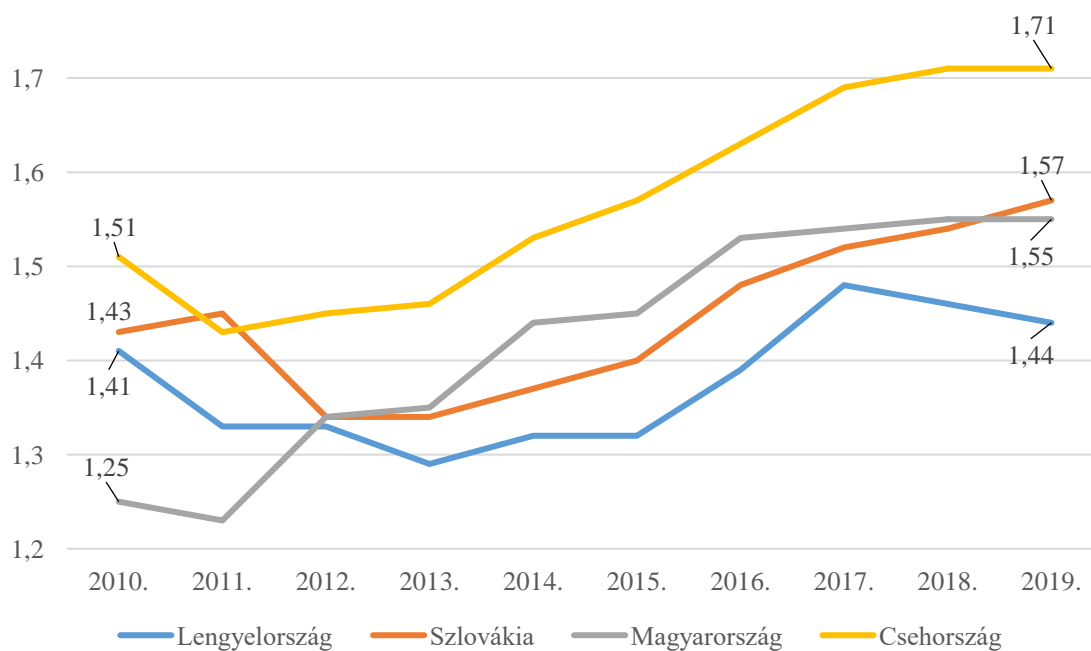
Magyarországon nemcsak a termékenység, hanem a házasságkötések intenzitása is igen alacsony szintre süllyedt 2010-re. A házasság értéke szociológiai, demográfiai szempontból egyfelől az, hogy – a válások magas és növekvő aránya ellenére – még mindig jóval kevésbé bomlékony, mint az azt mind többek számára helyettesítő élettársi vagy látogató párkapcsolatok. Másrészt pedig a házasságok termékenysége magasabb mint az egyéb, lazábbnak bizonyuló párkapcsolatoké, ezért a házasságkötések arányának növekedése – és a házasságon kívüli szülések arányának csökkenése – a termékenység további növekedését vetítheti előre, emellett pedig a születő gyermekek számára átlagosan stabilabb családi háttér kialakulását is jelentheti.

## 2. Magyarország és a visegrádi országok

### 2a Termékenység

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019
Lengyelország	1,41	1,33	1,33	1,29	1,32	1,32	1,39	1,48	1,46	1,44
Szlovákia	1,43	1,45	1,34	1,34	1,37	1,4	1,48	1,52	1,54	1,57
Magyarország	1,25	1,23	1,34	1,35	1,44	1,45	1,53	1,54	1,55	1,55
Csehország	1,51	1,43	1,45	1,46	1,53	1,57	1,63	1,69	1,71	1,71

3. táblázat Teljes termékenységi arányszám (TTA) a visegrádi országokban, 2010-2019.



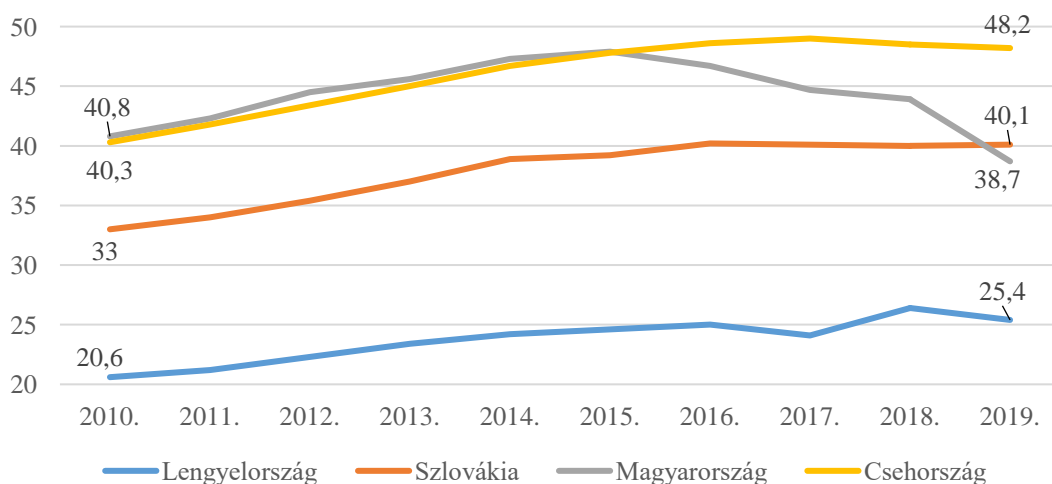
### 3. grafikon Teljes termékenységi arányszám (TTA) a visegrádi országokban, 2010-2019.

Különösen 2012-ben feltűnő a 2011-re mélybe zuhant magyar TTA újra felzárkózása a szlovák és cseh arányszámhoz. Ez valószínűleg a családi adókedvezmény magyarországi bevezetésének köszönhető. A továbbiakban a látható növekedés nagyjából párhuzamos a két másik visegrádi ország adataival, valószínűleg a mindháromra jellemző gazdasági fellendülés közös következményeként. (Noha a magyar esetben lehetett plusz hatása a családi járulékkedvezménynek, CSOK-nak és egyéb családi ellátásoknak is.) A fellendülés a grafikonon nem mutatott lengyel adatokra is jellemző volt, bár azok 2013-ra a legalacsonyabbra csökkentek a 4 országéi közül, azután növekedve bár, de végig a legalacsonyabbak is maradtak.

### **2b Házasságon kívüli szülések**

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019
Lengyelország	20,6	21,2	22,3	23,4	24,2	24,6	25	24,1	26,4	25,4
Szlovákia	33	34	35,4	37	38,9	39,2	40,2	40,1	40	40,1
Magyarország	40,8	42,3	44,5	45,6	47,3	47,9	46,7	44,7	43,9	38,7
Csehország	40,3	41,8	43,4	45	46,7	47,8	48,6	49	48,5	48,2

### 4. táblázat Házasságon kívüli szülések aránya (HKSZA) a visegrádi országokban, 2010-2019, %

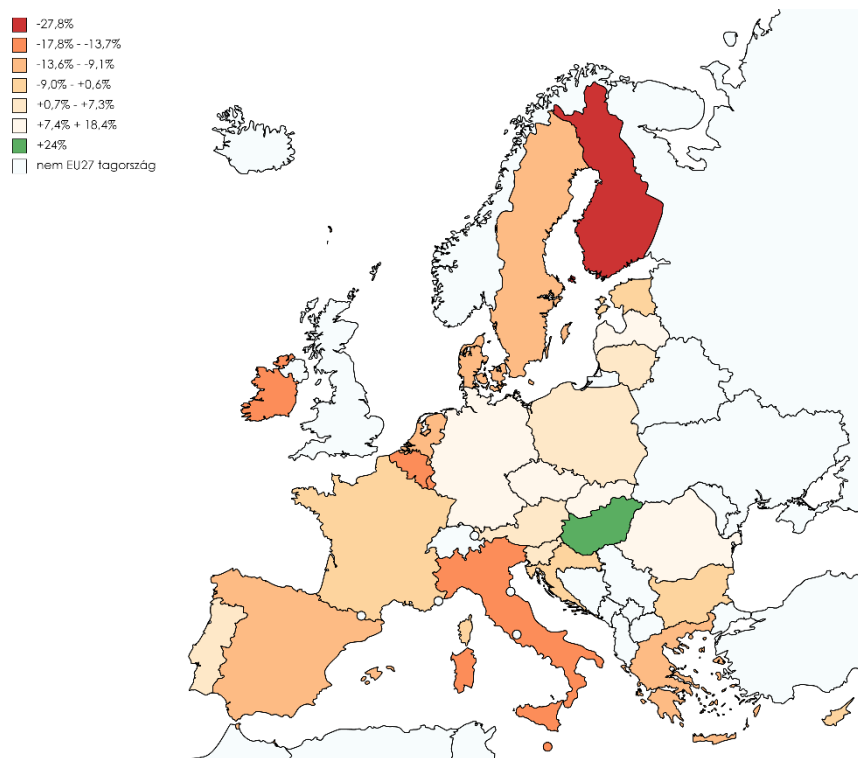


4. grafikon Házasságon kívüli szülések aránya (HKSZA) a visegrádi országokban, 2010-2019, %

A házasságon kívüli szülések aránya egységesen nőtt a visegrádi országokban, a nemzetközi trendnek megfelelően. Ez a növekedés Csehországban és Szlovákiában lelassult, talán a válság elmúlásával a munkanélküliség arányának csökkenése miatt (ahogyan Magyarországon is feltételezhető ez a hatás). Azonban Magyarországon kifejezett, gyorsuló csökkenést figyelhetünk meg az évtized második felében, eltérően a másik két országtól. Ez a jelentős eltérés annak köszönhető, hogy Magyarországra specifikusan jellemző volt az a családpolitika, amely a fiatal, gyermekvállalást tervező párok anyagi helyzetét erőteljesen javítva a gyermekvállalás mellett házasságkötésre is bátorított sokakat.

### 3. Magyarország és néhány más európai ország adatainak összehasonlítása

#### 3a A gyermekvállalási kedv (TTA) változása 2010 és 2019 között



	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Svédország	1,98	1,9	1,91	1,89	1,88	1,85	1,85	1,78	1,76	1,71
Franciaország	2,03	2,01	2,01	1,99	2	1,96	1,92	1,89	1,87	1,86
Németország	1,39	1,39	1,41	1,42	1,47	1,5	1,6	1,57	1,57	1,54
Ausztria	1,44	1,43	1,44	1,44	1,46	1,49	1,53	1,52	1,47	1,46
Magyarország	1,25	1,23	1,34	1,35	1,44	1,45	1,53	1,54	1,55	1,55
Románia	1,59	1,47	1,52	1,46	1,56	1,62	1,69	1,78	1,76	1,77
Olaszország	1,46	1,44	1,43	1,39	1,37	1,35	1,34	1,32	1,29	1,26

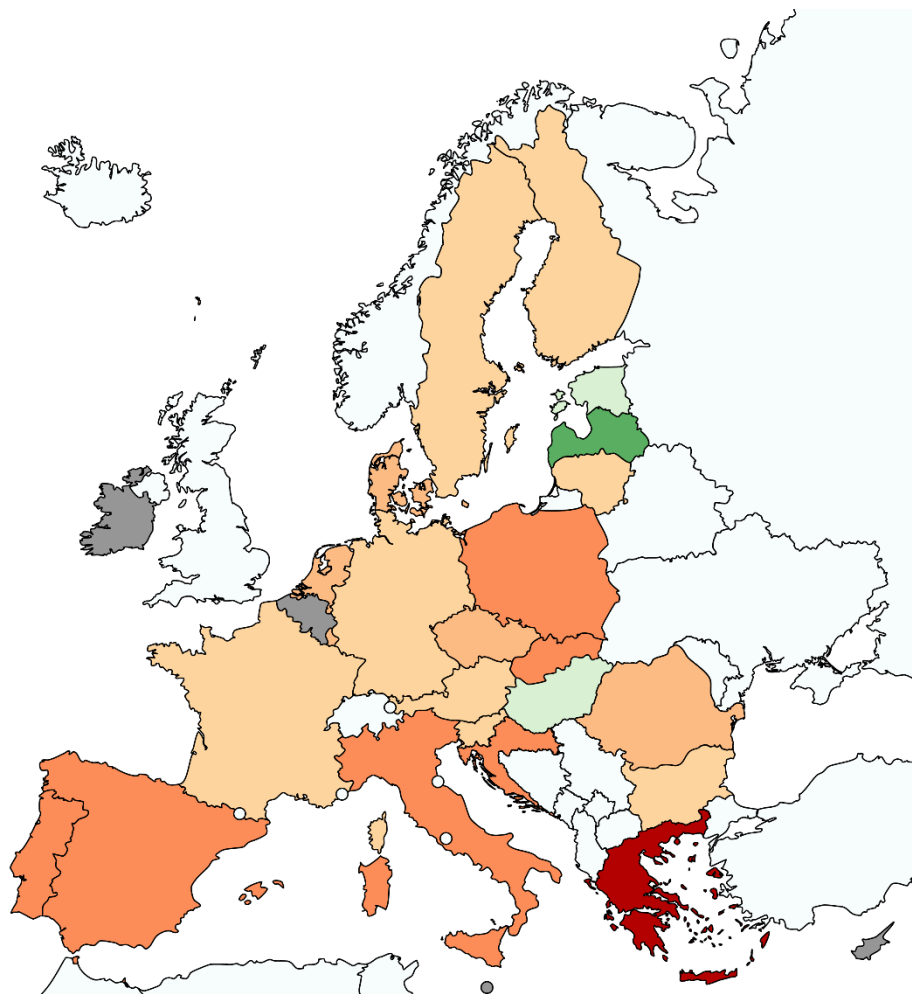
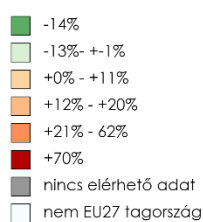
5. táblázat Teljes termékenységi arányszám (TTA) Magyarországon és néhány más európai országban, 2010-2019.

A 2019-es magyar adat nem változott, 2019-re is 1,55. Az EU27 tagországok átlaga 1,54-ről 1,53-ra csökkent 2018-ról 2019-re. Összességében tehát Magyarországon sikerült elérni, hogy a termékenység elérje az EU átlagát, és legalábbis ezen a szinten stagnált az utóbbi években, immár az EU átlag fölött, amely kissé csökkent.

Bár a magyar 1,55-ös szint a szükséges 2,1-hez képest alacsonynak, európai összehasonlításban pedig közepesnek mondható, már ez a szint is egy igen nagy és pozitív eredmény ahhoz a rendkívül alacsony szinthez képest, amit 2010-11-re elért (amikor mind Európában, mind a világon a legalacsonyabb termékenységűek szintjén volt).

Láthatjuk, hogy a visegrádi országokon kívül más közép-európai országokban (Románia, Németország) is növekedés látható, vagy legalábbis közepes szinten való stagnálás (Ausztria). Lehetséges, hogy a gazdasági válság elmúlásával a termékenység itt visszatért egy korábbi, a társadalmi ideálhoz közelebb álló szintre (vagy legalábbis megmaradt azon), míg a családi értékekkel kapcsolatban az individualizálódás terén élen járó országokban (Svédország, Franciaország) a korábbi magas szint csökkenése volt tapasztalható. Ugyancsak csökkenés volt a hagyományosabb értékrendű, de a jelek szerint gyorsan individualizálódó Olaszországban is.

### 3b Házasságon kívüli szülések változása 2010 és 2019 között



	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Svédország	54,2	54,3	54,5	54,4	54,6	54,7	54,9	54,5	54,5	54,5
Franciaország	55	55,8	56,7	57,2	58,5	59,1	59,7	59,9	60,4	61
Németország	33,3	33,9	34,5	34,8	35	35	35,5	34,7	33,9	33,3
Ausztria	40,1	40,4	41,5	41,4	41,7	42,1	42,2	42	41,3	40,6
Magyarország	40,8	42,3	44,5	45,6	47,3	47,9	46,7	44,7	43,9	38,7
Románia	27,7	30	31	31,4	31,8	31,6	32	31,9	30,9	31
Olaszország	21,8	23,7	25	26,9	28,8	30	31,5	32,8	34	35,4

6. táblázat Házasságon kívüli szülések aránya (HKSZA) Magyarországon és néhány más európai országban, 2010-2019, %

A házasságon kívüli szülések terén a közép-európai térség más országaiban (Németország, Ausztria, Románia) egyaránt enyhe növekedés után enyhe csökkenést láthatunk az évtized közepétől. A gazdasági helyzet javulásának köszönhető ez – azonban a negatív és pozitív változás a mértékét

tekintve Magyarországon ezeknél, mondhatni, „drámaibb” volt: jóval erősebb növekedést jóval nagyobb mértékű csökkenés követett.

A tradicionálisabb felfogású Olaszországban alacsonyabb szintről induló, erőteljes növekedés látható. Az individualizálódottabb országokban (Svédország, Franciaország) pedig magas szinten stagnálás, vagy további növekedés.

A visegrádi országokon kívül érdemes megtenni két összehasonlítást Magyarországgal. Egyrészt azoknak a legfejlettebb családpolitikai rendszerű, egyben magas GDP-jű országoknak a trendjeivel, összhangban amelyekben a teljes termékenységi arányszám is viszonylag magasan szokott alakulni az elmúlt fél évszázadban (amelyeket a családpolitika, népesedéspolitika, demográfia számos kutatója „mintaországoknak” tekint). Ezért egy grafikon bemutatja a magyar adatok alakulását az elmúlt évtizedben Franciaország és Svédország adataihoz képest is.

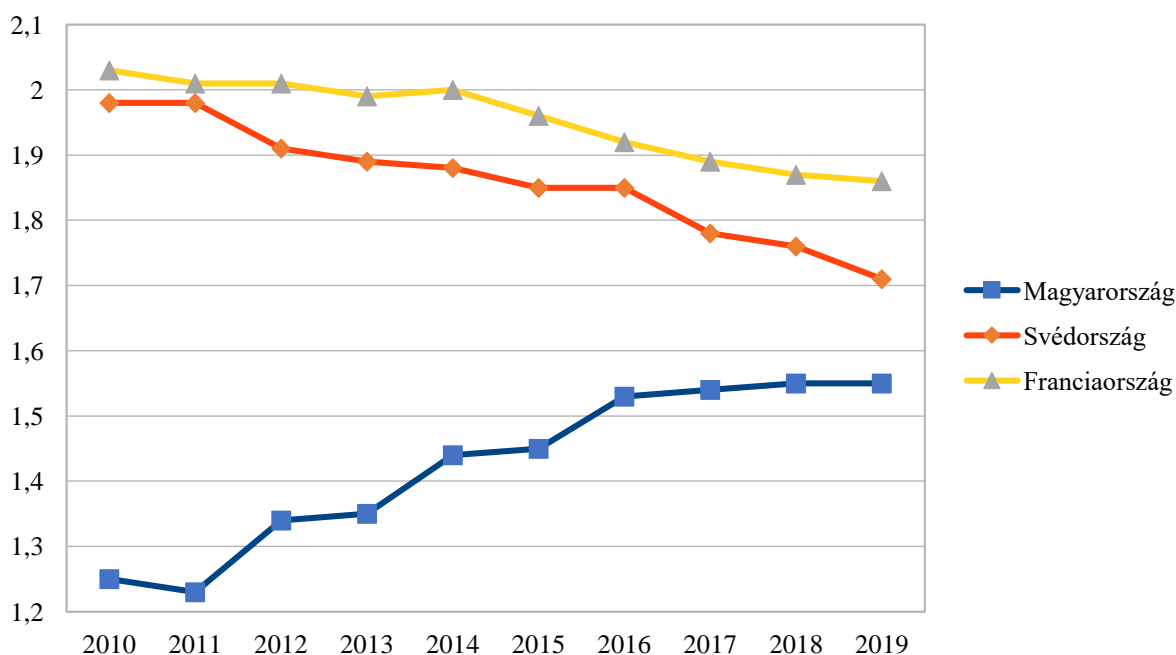
Másrészt pedig érdemesnek látszik összevetni a magyar adatokat olyan fejlett országgal is, ahol a termékenység hasonlóan alacsony szinten szokott alakulni az utóbbi 2-3 évtizedben, ugyanakkor a házasságon kívüli szülések aránya a társadalom hagyományosabb szemlélete miatt alacsonyabb volt. Emellett pedig kontrasztként, főként a házasságon kívüli születéseket illetően, érdemes bemutatni egy kevésbé hagyományos, liberális értékrendű ország adatait is, és e két „szélsőség” között is bemutatni a magyar adatok alakulását. Ezért az utolsó grafikonok Olaszország és Franciaország adataival vetik össze Magyarországiéit.

#### **4. Magyarország összehasonlítása a legfejlettebb családpolitikai rendszerű európai országokkal a TTA és a házasságon kívüli szülések aránya szempontjából**

##### **4a Termékenység**

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Svédország	1,98	1,9	1,91	1,89	1,88	1,85	1,85	1,78	1,76	1,71
Franciaország	2,03	2,01	2,01	1,99	2	1,96	1,92	1,89	1,87	1,86
Magyarország	1,25	1,23	1,34	1,35	1,44	1,45	1,53	1,54	1,55	1,55

7. táblázat Teljes termékenységi arányszám (TTA) Magyarországon, Svédországban és Franciaországban, 2010-2019.



5. grafikon Teljes termékenységi arányszám (TTA) Magyarországon Svédországban és Franciaországban, 2010-2019.

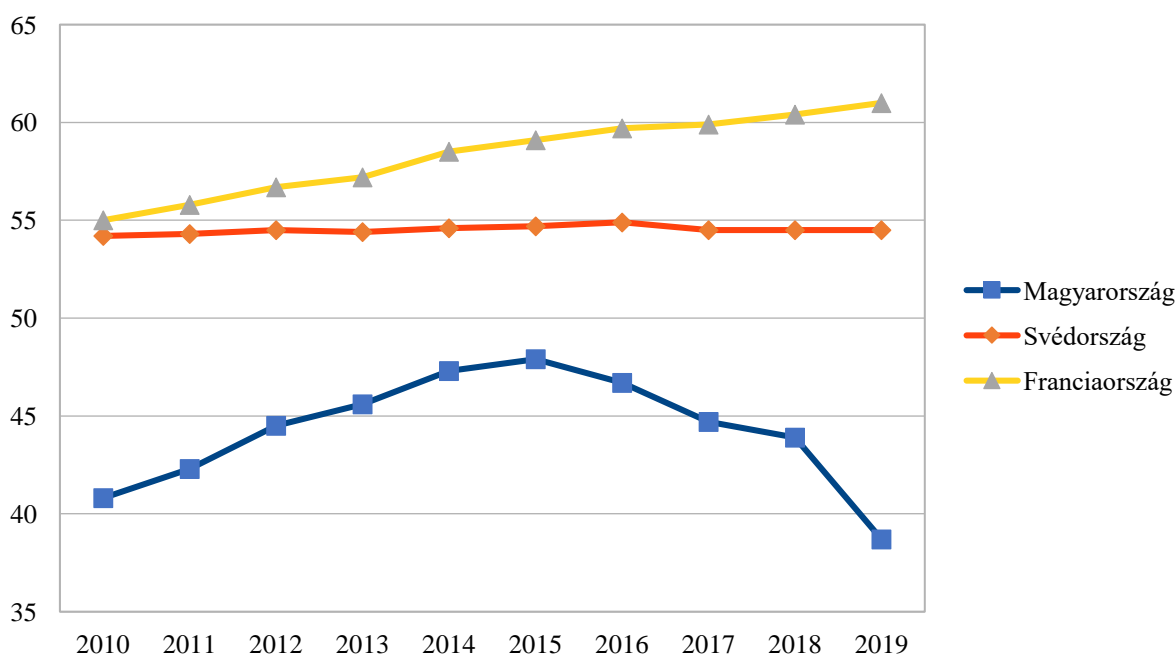
Magyarországgal ellentétben a családi értékekkel kapcsolatban az individualizálódás terén élen járó országokban (Svédország, Franciaország) a korábbi magas termékenységi szint csökkenése volt tapasztalható.

#### **4b Házasságon kívüli szülések aránya**

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Svédország	54,2	54,3	54,5	54,4	54,6	54,7	54,9	54,5	54,5	54,5
Franciaország	55	55,8	56,7	57,2	58,5	59,1	59,7	59,9	60,4	61
Magyarország	40,8	42,3	44,5	45,6	47,3	47,9	46,7	44,7	43,9	38,7

8. táblázat Házasságon kívüli szülések aránya (HKSZA) Magyarországon Svédországban és Franciaországban, 2010-2019, %





6. grafikon Házasságon kívüli szülések aránya (HKSZA) Magyarországon Svédországban és Franciaországban, 2010-2019, %

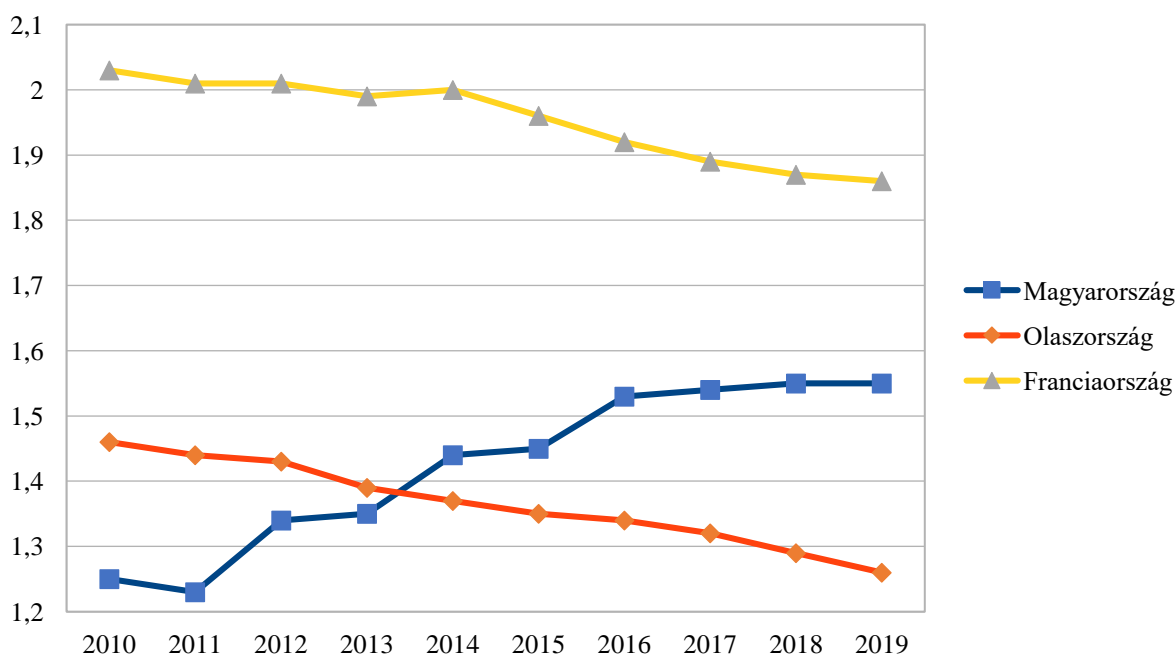
Míg Magyarország az évtized közepéig követte az e téren folyamatosan növekvő nemzetközi trendet, onnantól trendforduló látható, míg az individualizálódottabb országokban (Svédország, Franciaország) magas szinten stagnálás, vagy további növekedés.

## 5. Magyarország összehasonlítása nála individualizálódottabb és hagyományosabb értékrendű európai országokkal a TTA és a házasságon kívüli szülések aránya szempontjából

### 5a Termékenység

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Franciaország	2,03	2,01	2,01	1,99	2	1,96	1,92	1,89	1,87	1,86
Magyarország	1,25	1,23	1,34	1,35	1,44	1,45	1,53	1,54	1,55	1,55
Olaszország	1,46	1,44	1,43	1,39	1,37	1,35	1,34	1,32	1,29	1,26

9. táblázat Teljes termékenységi arányszám (TTA) Magyarországon Franciaországban és Olaszországban, 2010-2019.



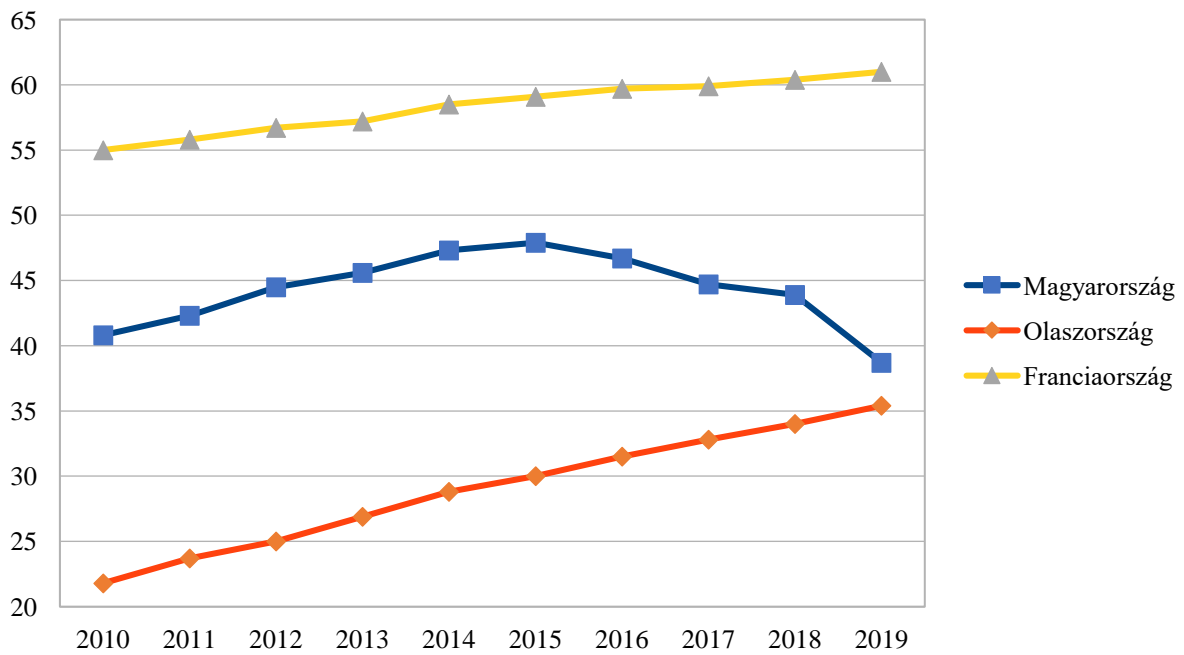
7. grafikon Teljes termékenységi arányszám (TTA) Magyarországon Franciaországban és Olaszországban, 2010-2019.

Magyarországgal ellentétben a családi értékekkel kapcsolatban az individualizálódás terén élen járó Franciaországban a korábbi magas termékenységi szint csökkenése volt tapasztalható. Ugyancsak csökkenés volt a hagyományosabb értékrendű, de a jelek szerint gyorsan individualizálódó Olaszországban is.

### **5b Házasságon kívüli szülések aránya**

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Franciaország	55	55,8	56,7	57,2	58,5	59,1	59,7	59,9	60,4	61
Magyarország	40,8	42,3	44,5	45,6	47,3	47,9	46,7	44,7	43,9	38,7
Olaszország	21,8	23,7	25	26,9	28,8	30	31,5	32,8	34	35,4

10. táblázat Házasságon kívüli szülések aránya (HKSZA) Magyarországon, Franciaországban és Olaszországban, 2010-2019, %



8. grafikon Házasságon kívüli szülések aránya (HKSZA) Magyarországon, Franciaországban és Olaszországban, 2010-2019, %

Míg Magyarország az évtized közepéig követte az e téren folyamatosan növekvő nemzetközi trendet, onnantól trendforduló látható, míg a tradicionálisabb felfogású Olaszországban alacsonyabb szintről induló, erőteljes növekedés látható, az individualizálódottabb Franciaországban pedig magas szintről való további növekedés.